

UDENRIGSMINISTERIET

EKN, sagsnr.: 2020-12977
Den 26. november 2020

Rådsmøde (udenrigsanliggender) den 7. december 2020

SAMLENOTAT

1. Transatlantisk forhold.....	2
2. EU's menneskerettighedssanktionsregime	5

1. Transatlantisk forhold

KOM dokument foreligger ikke

Nyt notat

1. Resumé

Udenrigsministrene forventes at have en drøftelse af det transatlantiske forhold, herunder mulige prioriteter og udspil fra EU til samarbejdet med den kommende Biden-administration. Der ventes vedtaget rådskonklusioner i tilknytning til mødet.

2. Baggrund

USA er EU's vigtigste handels-, udenrigspolitiske- og sikkerhedspolitiske partner. Med Joe Biden som USA's præsident forventes mere forudsigelighed i samarbejdet mellem EU og USA. De kandidater, Biden foreløbig har udpeget til administrationen, er også kendte og erfarne kræfter.

Det er forventningen, at USA i højere grad vil genoptage sit globale lederskab, værne om sine internationale alliancer og opprioritere det internationale, regelbaserede samarbejde. Af samme grund ses der i EU mulighed for at styrke det transatlantiske samarbejde og øge dialogen med USA både bilateralt og i multilaterale fora. Et vigtigt område vil være klima, hvor Biden har meldt ud, at USA vil genindtræde i Paris-aftalen. EU har brug for USA som alliancepartner til at sikre handling på den grønne globale omstilling. USA's tyngde vil bidrage til at skabe det nødvendige momentum frem mod COP26. Bidens fokus på at nå klimaneutralitet senest i 2050 og en CO₂-fri elsektor i 2035 vil være en vigtig løftestang til sammen med EU at inspirere andre lande med store udledninger til øget klimaambition. Udnævnelsen af John Kerry som særlig klimaudsending med sæde i det nationale sikkerhedsråd signalerer, at klima har en stor udenrigs- og sikkerhedspolitisk betydning for Biden. Et andet væsentligt område vil være international beskatning. Der pågår aktuelt forhandlinger i OECD om beskatning af den digitale økonomi. Det vil være afgørende at USA engagerer sig aktivt for at finde en global løsning på den fremtidige indretning af det internationale skattesystem. Endvidere har Biden signaleret, at man ønsker at genoplive atomaftalen med Iran. Der forventes tillige potentiale for et øget samarbejde om den fremadrettede COVID-19-håndtering. Samtidig må Biden-administrationen forventes at videreføre den amerikanske politik på en række andre områder. Eksempelvis forventes kontinuitet i den grundlæggende tilgang til Kina.

På videokonferencen mellem EU's udenrigsministre den 19. november orienterede EU's udenrigsrepræsentant Borrell kort om forventningerne til drøftelsen den 7. december. Under orienteringen var der bred opbakning fra EU-kredsen til, at mødet skulle bruges til at drøfte konkrete forslag til styrkede samarbejdsområder, som EU proaktivt kan række ud til Biden-administrationen med. Ud over klimaområdet blev der lagt stor vægt på vigtigheden af at engagere USA i multilaterale fora. På handelsområdet gælder det fx i arbejdet med at reformere Verdenshandelsorganisationen (WTO) samt reformprocessen i Verdenssundhedsorganisationen (WHO).

Ligeledes var der enighed om nytten i at invitere en kommende nyudpeget amerikansk udenrigsminister til et møde med EU-kredsen snarest muligt i 2021.

Omvalget til de to senatssæder i Georgia den 5. januar 2021 bliver afgørende for, hvorvidt republikanerne eller demokraterne vinder flertallet i Senatet. Flertallet vil have betydning for Joe Bidens evne til at gennemføre sin politik de næste fire år, og dermed også hvor stor handlefrihed han får på udenrigspolitikken.

3. Formål og indhold

Rådsmødet er en anledning for udenrigsministrene til at drøfte fælles prioriteter og ønsker til styrkede samarbejdsområder med USA i lyset af en kommende Biden-administration.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres i sagen.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Sagen forventes ikke at have statsfinansielle konsekvenser for EU's budget, lovgivningsmæssige konsekvenser, erhvervsøkonomiske konsekvenser eller konsekvenser for miljøet eller beskyttelsesniveauet.

8. Høring

Sagen er ikke sendt i høring.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Der forventes bred enighed om vigtigheden af det transatlantiske samarbejde, herunder nytten af at drøfte konkrete ønsker til prioriterede samarbejdsområder med den nye amerikanske administration. Der ventes fremhævet forslag inden for fx det multilaterale samarbejde, handelssamarbejdet, klima, COVID-19-håndtering. En række andre udenrigspolitiske områder forventes også at blive fremhævet, herunder Iran og mulighederne for amerikansk genoplivelse af atomaftalen samt Kina, Rusland, Tyrkiet og Mellemøsten.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen støtter op om at fastholde det tætte transatlantiske forhold mellem EU og USA. USA er Europas tætteste allierede, Danmarks sikkerhedsgarant og en helt uundværlig international partner. Regeringen støtter op om at styrke EU-samarbejdet med Bidenadministrationen, herunder på en række konkrete og prioriterede områder relateret til fx COVID-19-håndtering, handelssamarbejdet, klima, international beskatning af den digitale økonomi og det multilaterale samarbejde. Regeringen støtter også op om øget strategisk dialog og samarbejde med USA på centrale udenrigspolitiske områder, herunder om atomaftalen med

Iran. På det sikkerhedspolitiske område støtter regeringen fortsat et meget tæt samarbejde med USA. Det drejer sig blandt andet om våbenkontrol, kampen mod ISIL og NATO-missionen i Irak.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Transatlantiske relationer blev sidst forelagt for Europaudvalget den 12. juni 2020 i forbindelse med forelæggelsen af den uformelle videokonference for udenrigsministre den 15. juni 2020.

2. EU's menneskerettighedssanktionsregime

KOM-dokument foreligger ikke

Nyt notat

1. Resumé

I forbindelse med rådsmødet ventes vedtaget et horisontalt EU-sanktionsregime vedrørende alvorlige menneskerettighedskrænkelser i lande uden for EU. Danmark har været blandt de drivende kræfter bag initiativet. Formålet er at styrke EU's mulighed for at sætte ind globalt over for alvorlige menneskerettighedskrænkelser. Det foreslåede sanktionsregime indebærer, at der kan iværksættes målrettede restriktive foranstaltninger i form af indefrysning af midler, indrejseforbud og samhandelsforbud over for personer, grupper og enheder, der er ansvarlige for alvorlige menneskerettighedskrænkelser.

2. Baggrund

Rådet har fremlagt forslag om en afgørelse samt en forordning vedrørende sanktioner i forbindelse med alvorlige menneskerettighedskrænkelser. Sanktionsregimet skal styrke EU's mulighed for at reagere på alvorlige menneskerettighedskrænkelser globalt.

Diskussioner om etableringen af et globalt sanktionsregime mod alvorlige menneskerettighedskrænkelser blev påbegyndt i 2018 på nederlandsk initiativ. Udenrigsministeren orienterede den 6. december 2019 Folketingets Europaudvalg om regeringens klare støtte til etableringen af et sådant regime. Ved rådsmødet for udenrigsanliggender den 9. december 2019 opnåedes politisk enighed om at indlede arbejdet med at oprette et menneskerettighedssanktionsregime, og EU's Fælles Udenrigstjeneste blev anmodet om at præsentere et såkaldt "non-paper", som tog højde for medlemsstaternes input.

Den 16. juni 2020 blev EU's arbejdsgruppe for menneskerettigheder (COHOM) enige om de grundlæggende elementer i sanktionsregimet, hvorefter Kommissionen og Den Fælles Udenrigstjeneste har udarbejdet forslag til retsakter. Forslagene til retsakter, som er udarbejdet på baggrund af det vedtagne non-papir, blev fremsat d. 19. oktober 2020. Siden da har retsakterne været genstand for forhandlinger i EU-arbejdsgruppen for eksterne instrumenter og finansiering (RELEX). Danmark har i processen sammen med særligt Nederlandene været blandt de drivende kræfter bag initiativet. Udenrigsministeren har i forløbet presset på for dets snarlige vedtagelse både i Rådet og direkte over for EU's udenrigsrepræsentant Borrell.

3. Formål og indhold

Det foreslåede sanktionsregime indebærer, at der kan iværksættes målrettede restriktive foranstaltninger i form af indefrysning af midler, indrejseforbud og samhandelsforbud over for personer, grupper og enheder i tredjelande, der er ansvarlige for alvorlige menneskerettighedskrænkelser i tredjelande. Sanktionsregimet vil komplementere eksisterende 'geografiske' sanktionsregimer, hvor det ligeledes er muligt at indføre restriktive foranstaltninger for krænkelser af menneskerettighederne. Til forskel herfra vil det nye sanktionsregime finde global anvendelse og vil således kunne anvendes i tilfælde af alvorlige menneskerettighedskrænkelser, uden at der vil skulle etablere et nyt geografisk regime. Der er

tale om det fjerde tematiske EU-sanktionsregime i tillæg til de eksisterende sanktionsregimer mod spredning og brug af kemiske våben, terrorbekæmpelse og cyberangreb. Sanktionsregimet forventes etableret med en gyldighedsperiode på tre år, men med årlig gennemgang af den underliggende sanktionsliste. Der er ved forslaget fremsættelse endnu ikke optaget nogen personer, grupper og enheder på den til forslaget tilhørende sanktionsliste. Nye personer, grupper og enheder tilføjes ved enstemmighed.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant

7. Konsekvenser

Forslaget forventes ikke at have lovgivningsmæssige konsekvenser eller væsentlige konsekvenser for statsfinanserne, samfundsøkonomien, miljøet eller beskyttelsesniveauet.

8. Høring

Forslaget har ikke været i høring.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Samtlige medlemsstater ventes at bakke op om forslaget.

10. Regeringens generelle holdning

Danmark arbejder for et handlekraftig EU, der står vagt om de grundlæggende værdier. Sanktionsregimet er et markant nyt redskab, der gør det muligt for EU at reagere effektivt på alvorlige menneskerettighedskrænkelser. EU vil med det nye regime kunne gribe ind over for menneskerettighedskrænkelser med en hastighed, relevans og globalt omfang, der ikke har været mulig før. Regeringen støtter derfor etableringen af et tematisk menneskerettighedssanktionsregime, som styrker EU's muligheder for at gribe effektivt ind direkte over for de ansvarlige aktører.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Forslaget har ikke tidligere været forelagt for Folketingets Europaudvalg. Etableringen af et menneskerettighedssanktionsregime blev omtalt i forbindelse med udenrigsministerens forelæggelse i Europaudvalget den 6. december 2019 af punkt om fremme og beskyttelse af menneskerettigheder i anledning af FN's internationale dag for menneskerettigheder på dagsordenen for Rådsmødet (udenrigsanliggender) den 9. december 2019.